

Kockázat-elemzésen alapuló élelmiszerbiztonság feltétel- és intézményrendszere^{*)}

Szeitzné Szabó Mária

Magyar Élelmiszerbiztonsági Hivatal, Budapest

Érkezett: 2006. március 29.

Az élelmiszer-biztonság az utóbbi években, évtizedekben nagymértékben előtérbe került. A híradások, jelentések szerint még a fejlett országokban is, minden technikai haladás ellenére, élelmiszer által terjesztett fertőzések, járványok, mérgezések fenyegetik rövid vagy hosszú távon a fogyasztók egészségét. Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) is több alkalommal jelezte aggodalmait és közzétette az élelmiszer eredetű megbetegedések gyakoribb előfordulására vonatkozó adatait, becsléseit. Az élelmiszerbiztonság hiánya a fejlődő országokban – a szegénység következményeit is figyelembe véve – sok és viszonylag súlyos megbetegedést okoz. A fejlett országok is ki vannak téve azonban élelmiszer eredetű ártalmaknak. A fejlett és fejlődő országok közti számszerű különbség nem olyan feltűnően számottevő, mint az egyéb fertőző megbetegedések esetén.

Az Egészségügyi Világszervezet becslése szerint a fejlett nyugati országok lakosságának is mintegy 10-30%-a betegszik meg évente élelmiszerártalmak következtében. (WHO Press, 1997. augusztus 13.)

Fenti tények nemcsak a szakembereket, hanem a közvéleményt is egyre aggodalmasabbá tették. Ehhez hozzájárult, hogy egyes konkrét események (pl. BSE, dioxin-ügy, mikotoxin-ügy, illegális húskereskedelem) a médiában is nagy figyelmet kaptak. Mindez alapjaiban rengette meg a világ fejlettebb részének magabiztosságát a részükre fogyasztásra felkínált élelmiszerek biztonságossága és egészségessége felől.

Ezen események, trendek háttérében a világon az utolsó évtizedekben történt alapvető, a régi életmódot, élelmiszertermelési technológiát, kereskedelmet alapjaiban módosító, felgyorsult fejlődés áll.

Az otthoni vagy kisebb közösségeket kiszolgáló lokális mezőgazdasági termelést, élelmiszer-előállítást egyre nagyobb mértékben váltja ki a tömegtermelés. A tömegtermelés csak akkor tartható fenn gazdaságosan, ha a hagyományos mezőgazdasági technikák, természetes tartás

^{*)} A XV. Élelmiszer Minőségellenőrzési Tudományos Konferencián Debrecenben 2006. március 29-én elhangzott plenáris előadás kéziratja alapján

körülményein változtatnak, növényvédő-szereket, hozamfokozókat, GMO szervezeteket alkalmaznak és olyan takarmányokat állítanak elő, melyek az állatok természetes táplálékától eltérnek. Így kerülhetett elhullott állatokból készített húsliszt szarvasmarhák takarmányába, járványos szivacsos agyvelő-károsodást (BSE) okozva, vagy állati csontokból dioxinos sósavval kivont zsiradék sertéstápokba, dioxinnal való szennyeződéshez vezetve.

Az élelmiszer-előállítás technológiai fejlődése lehetővé tette, hogy egyszerre nagy mennyiségű, több ezer, több tízezer, sőt több millió adag készüljön ugyanabból a termékből. A fogyasztók megváltozott életmódja következtében a módosult igényeket is figyelembe kell venni. Az új elvárások kielégítése a hagyományosan kidolgozott és évszázadokon keresztül bevált módszerek megváltoztatását igénylik, melyek egyúttal új élelmiszerbiztonsági kockázattal járhatnak. A közlekedési és szállító eszközök fejlődésével, a világkereskedelem kialakulásával rövid idő alatt nagy távolságra jutnak el az élelmiszerek. Ez tömeges, súlyos, a határokon is áttérjedő tömeges megbetegedések, élelmiszer-járványok elvi lehetőségének bármelyik pillanatban bekövetkező veszélyével fenyeget, ráadásul kedvező talajt biztosíthat az élelmiszer-terrorizmus számára is.

Nem új jelenség, de a megváltozott helyzetben új dimenzióba került az élelmiszerekkel elkövetett csalások, hamisítások sorozata, az élelmiszerbűnözés megjelenése, mely sokszor nemzetközi együttműködésben valósul meg. Az élelmiszer-előállítás és a nemzetközi élelmiszerkereskedelem jelenleg már olyan, az egész világot átfogó hálózatot alkot, melyben az egyéni és vállalkozói felelősség vagy felelőtlenség hatása, feltárása, valamint az ellenőrzés és ellenőrizhetőség kérdései új típusú megközelítést igényelnek. A hagyományos szabályozás, a tradicionális élelmiszerellenőrzés már nem biztosítja a fogyasztók megfelelő védelmét. Az egész világon megfigyelhető a nemzetközi szervezetek és nemzeti kormányok törekvése az élelmiszerbiztonsági szabályozás és intézményrendszer megváltozott körülményeknek megfelelő átalakítására.

Az Európai Unió is felülvizsgálta és átalakította élelmiszerbiztonsági politikáját és a jogi szabályozás kereteit, létrehozta uniós szintű élelmiszerbiztonsági intézményeit, köztük az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóságot. Az egyes európai uniós tagországokban egyre-másra alakulnak új élelmiszer-biztonsági hivatalok, átalakítják a hatósági élelmiszerellenőrzési rendszereket, új élelmiszerbiztonsági jogszabályok lépnek életbe. Ezek a változások és elvárások Magyarországon is megteremtették az intézményrendszer átalakítása iránti igényt.

Az élelmiszerbiztonsági intézményrendszer változása az Európai Unióban és Magyarországon

Az Európai Unió élelmiszerbiztonsági politikájának alakulásában 1996 mérföldkőnek tekinthető. Ezt megelőzően – noha az élelmiszerekkel kapcsolatos szabályozás folyamatosan fejlődött és alakult – alapvető élelmiszerbiztonsági reformokra, a tagállamok belső rendszerét is érintő változásokra nem került sor, és az élelmiszerbiztonság nem szerepelt az uniós politika prioritásai között. 1996-ban derült ki, hogy az Egyesült Királyságban már tíz éve egyre emelkedő számban előforduló, akkor még titokzatos eredetűnek számító „kergemarha-kór” (BSE, Bovin Spongiform Encephalitis) valószínűleg kapcsolatba hozható hasonló tünetekkel járó emberi megbetegedések kialakulásával. A botrány azonban nemcsak a súlyos, halálos emberi megbetegedések észlelése miatt tört ki, hanem amiatt is, hogy az ügyben számos olyan lépés rejtőzött, melyeket gazdasági érdekből évek óta nem tártak a nyilvánosság elé. Ennek következtében határozta el az Európai Unió az élelmiszerbiztonsággal és fogyasztói egészségvédelemmel kapcsolatos szervezeti átalakítást és egy hatékony, a fogyasztók egészségének védelmét központba helyező, a nyilvánosságot alapkövetelménynek tekintő élelmiszerbiztonsági politika kifermálását.

Intézményi változások az Európai Unióban

- A szervezeti átalakítás során valamennyi élelmiszerbiztonsággal, élelmiszer-ellenőrzéssel, egészségvédelemmel kapcsolatos tevékenység átkerült a Mezőgazdasági Főigazgatóságról (DG VI) és az Ipari Ügyek Főigazgatóságáról (DG III) a Fogyasztóvédelmi és Egészségügyi Főigazgatóság (DG XXIV) hatálya alá. (Ennek a Főigazgatóságnak a jelenlegi neve DG SANCO, a francia elnevezés kezdőbetűiből adódó rövidítésnek megfelelően.)
- 1997-ben megalakult az Unió **Élelmiszer és Állategészségügyi Hivatala (FVO, Food and Veterinary Office)**, mely az uniós szintű élelmiszer-ellenőrzésben, valamint az egyes tagországok és csatlakozni kívánó országok hatósági élelmiszerellenőrzésének felügyeletében játszik egyre növekvő szerepet. Hazánkban is egyre gyakoribbak az FVO ellenőrzései.
- 2002-ben megalakult az **Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság (EFSA, European Food Safety Authority)**

Az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság megalapításának gondolatát a 2000 januárjában kiadott ún. „Fehér Könyv az élelmiszerbiztonságról” c. dokumentumban hozták nyilvánosságra. Az EFSA létrehozásának és működésének részleteit az Unió „Élelmiszertörvénye”, a 178/2002 EC

Regulation szabályozza, amely 2002 januárjában lépett hatályba. A EFSA legfontosabb feladata az Unió döntéshozói részére a magas színvonalú tudományos tanácsadás biztosítása élelmiszerbiztonsági és táplálkozási témakörökben.

Az EFSA feladatai közé tartoznak a következő tevékenységek:

- a felmerülő élelmiszerbiztonsági kockázatok tudományos kiértékelése;
- az élelmiszerbiztonsággal kapcsolatos tudományos adatok gyűjtése és elemzése;
- különböző termékek (új élelmiszerek, új adalékanyagok stb.) és eljárások (pl. új technológiák) engedélyezési dokumentációinak tudományos értékelése és véleményezése;
- a felmerülő új veszélyhelyzetek észlelése, értékelése, előrejelzése;
- élelmiszerbiztonsági krízis helyzetekben tudományos támogatás biztosítása;
- fenti kérdésekben a közvélemény informálása.

Az új Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság tehát nem egy európai szintű hatósági intézmény. Tevékenységére a tudományos kockázatbecslés és a szükséges kommunikációs, koordinációs feladatok ellátása jellemző. A hatósági jellegű tevékenység – ellenőrzés, döntés-előkészítés, döntéshozatal, intézkedés – továbbra is az Európai Bizottság, illetve a DG SANCO feladata.

Élelmiszerbiztonsági intézményrendszer és változások Magyarországon

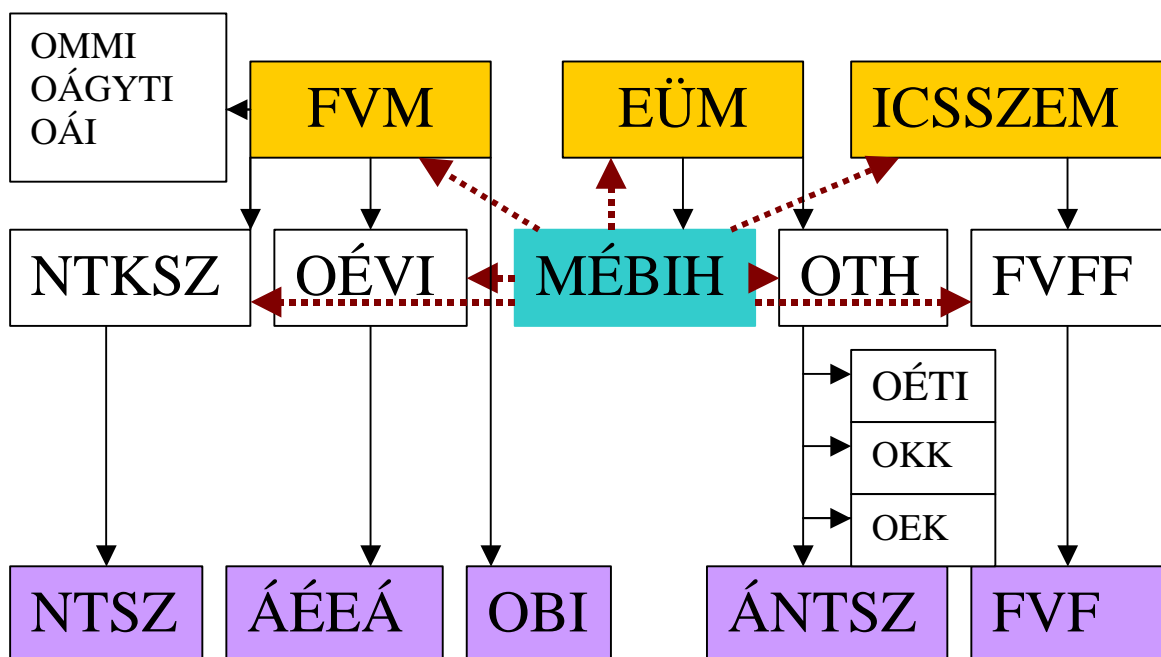
Magyarországot az adott időszak nagy válságai nem vagy csak közvetetten érintették, és a hazai intézményrendszerrel való elégedetlenség sem öltött még nagyobb méreteket. Magyarország tehát az intézményi átalakítás legkevésbé drasztikus megoldását választotta. Érintetlenül hagyta az élelmiszerellenőrzés rendszerét, melyben legalább három minisztérium legalább négy (az Országos Borminősítő Intézettel együtt öt) hatóság, külön-külön fejlesztett, működtetett laboratóriumi rendszerrel, jelentős átfedésekkel látja el az élelmiszerellenőrzés feladatát.

A Hivatal létrehozását elsősorban az Európai Unió elvárásai motiválták. Nem részletezve a tárgyalások menetét, tényként rögzíthető, hogy a 66/2003 (V.15) Kormányrendelet elrendelte a Magyar Élelmiszerbiztonsági Hivatal létrehozását. A Hivatal az élelmiszer- és takarmány-biztonság területén szakmai döntés-előkészítő, véleményező, javaslattevő,

információs, koordináló, az Európai Unió központi szerveivel és a tagállamok élelmiszerbiztonsági szerveivel kapcsolattartó szervezetként jött létre, az FVM irányítása mellett, a földművelésügyi és az egészségügyi tárca egyenlő finanszírozásával. Az engedélyezett létszám mindösszesen 25 fő (az adminisztratív és kiszolgáló feladatokat ellátó személyzetet is beleértve). A Hivatal vezetője és munkatársai közalkalmazottak. Ezzel Európa legkisebb létszámú és leggyengébb felhatalmazásokkal rendelkező Élelmiszerbiztonsági Hivatala jött létre.

A Kormány az új hivatalnak nem adott semmiféle felügyeleti, irányítási jogkört az egyes hatóságok tevékenységét illetően. Nem biztosított elegendő létszámot, költségvetést a hatékony munka végzéséhez; ugyanakkor közalkalmazotti státuszával is hangsúlyozta, hogy nem kíván hatósági jogkört biztosítani az új Hivatalnak. Ugyanakkor a Hivatal egyik fő feladata volt az élelmiszerellenőrző hatóságok munkájának koordinálása, melyhez hatékony végrehajtásához érdemi eszközökkel, elegendő felhatalmazással nem rendelkezett.

A magyar élelmiszerellenőrzési rendszer felépítését az 1. ábra mutatja, ahol a szaggatott nyíl a koordinációt, a vékony egyenes nyíl az utasítási, felügyeleti, beszámoltatási jogkört mutatja.

1. ábra: Az élelmiszerellenőrzés rendszere Magyarországon

Az alapító kormányrendelet a Hivatal feladatait a következők szerint fogalmazta meg:

A Hivatal szakmai tevékenysége körében

- közreműködik a magyar nemzeti élelmezés- és táplálkozáspolitikai kialakításában az élelmiszer- és takarmánybiztonság vonatkozásában;
- kapcsolatot tart az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatósággal és más, az élelmiszer- és takarmánybiztonság területén érintett nemzetközi, tagállami és hazai szervezetekkel;
- az Európai Élelmiszer-biztonsági Hatóság megbízásából szakvéleményeket, tanulmányokat készít, tudományos és műszaki segítséget nyújt, adatot gyűjt és elvégzi a felmerülő kockázat azonosítással kapcsolatos feladatokat;
- kijelölt kapcsolattartó pont az Európai Unió élelmiszerekre és takarmányokra vonatkozó gyors veszélyjelző rendszerének hálózatában;
- javaslatot tesz az élelmiszer- és takarmánybiztonságot veszélyeztető eseményekkel kapcsolatos kormányzati intézkedések kidolgozásához;
- véleményezi az élelmiszer- és takarmány-biztonságot érintő jogszabályok tervezeteit, javaslatot tesz új jogszabályok megalkotására, hatályos jogszabályok módosítására;
- azonosítja és jellemzi az élelmiszer- és takarmány-biztonságra kockázatot jelentő területeket;
- részt vesz az egységes kockázat-becslési módszerek kialakításában;
- közreműködik az élelmiszerek és takarmányok hatósági ellenőrzéséhez szükséges mintavételi tervek kidolgozásában;
- adatot szolgáltat és szakmai tájékoztatást nyújt a központi közigazgatási szervek felkérésére az élelmiszer- és takarmány-biztonság területén;
- szakvéleményt, szaktanácsot ad és tudományos támogatást nyújt a közigazgatási szervek, intézmények felkérésére az élelmiszer- és takarmány-biztonsággal kapcsolatos kérdésekben;
- a nemzetközi és hazai élelmiszerbiztonsági, élelmiszerhigiéniai, élelmiszerminőségi, takarmány-biztonsági, továbbá a géntechnológia felhasználására vonatkozó információkat, ismereteket, követelményeket gyűjt, elemez, értékeli és ezekről az élelmiszer- és takarmányellenőrző, közegészségügyi és fogyasztóvédelmi hatóságokat, valamint az érdekelteket tájékoztatja;
- az egyes hatóságoknál működő információs rendszerekre épülve saját adatbázis létrehozásával gyors és átfogó tájékoztatást nyújt a fogyasztók számára az élelmiszer- és takarmánybiztonságot érintő

aktuális kérdésekről, problémákról, megelőzésük módjairól, az étel- és takarmánybiztonság eredményeiről;

- közreműködik és tudományos-technikai segítséget nyújt az emberi egészséget közvetlenül vagy közvetve veszélyeztető ártalmak azonosításában és felszámolásában;
- koordinál az étel- és takarmánybiztonság területén érintett minisztériumok, hatóságok, intézmények, szervezetek között;
- az étel- és takarmánybiztonság érdekében végzett monitor vizsgálatok eredményeit a vizsgálatra jogosult laboratóriumoktól bekéri, elemzi és szükség esetén közzéteszi;
- ellátja a nemzetközi adatszolgáltatást és információcserét a géntechnológiával módosított szervezetek (GMO) tekintetében;
- ellátja a külön jogszabályban meghatározott egyéb feladatokat.

Fentiekből megállapítható, hogy:

- A Hivatal feladatköre széleskörűen és általánosan lett meghatározva, melyen túl az utolsó pont alapján (ellátja a külön jogszabályban meghatározott egyéb feladatokat) még tovább bővíthető.
- Feladataiban megjelennek a kockázatbecslés, a kockázatkezelés, a kockázatkommunikáció elemei, melyek közül egyik sem határozható meg domináns elemként, és – a gyors veszélyjelző rendszer működtetésétől eltekintve – egyik sem rendelt kizárólagosan a Hivatal fennhatósága alá.
- Működésének legfontosabb feladata a kapcsolattartás, valamint a magyar étel- és takarmánybiztonsági intézményrendszerből olyannyira hiányolt koordináció és a tevékenységek összehangolása, az információk összegzése.

A Hivatal hiánypótló szerepét mutatja, hogy az új étel- és takarmánybiztonságtörvény (2003 évi LXXXII törvény) valamint az étel- és takarmánybiztonságról szóló 92/2004 FVM – ESZCSM – GKM együttes rendelet újabb, a hatósági étel- és takarmánybiztonság koordinációjára vonatkozó feladatokat terhel rá. A Hivatal egyúttal hamarosan átvette az Európai Unió FVO ellenőrzéseinek hazai megszervezését, a kifogásokkal, észrevételekkel kapcsolatos ügyintézését is. Ugyanakkor az alacsony létszámú, hatósági jogosítványokkal, felügyeleti jogkörrel és a hatékony együttműködést kikényszerítő eszközökkel nem rendelkező közalkalmazotti szervezet a magyar étel- és takarmánybiztonság szétágazó, feladatokkal túlterhelt, átfedésekkel, finanszírozási gondokkal küzdő intézményrendszerének koordinálásában az első évben nem tudott átütő sikereket elérni. A két minisztérium közös felügyelete – mely a magyar jogrendszerben addig példa

nélküli, pozitív üzenetű kezdeményezés volt – a gyakorlatban azonban nem bizonyult zökkenőmentesnek.

Változások a Hivatal felügyeletében, tevékenységében 2005. január 1-től

2004 október végén, a magyarországi mikotoxinos paprikaforgalmazással kapcsolatos események után született kormánydöntés következtében a Hivatal felügyelete átkerült az Egészségügyi Minisztériumhoz. Ez a megoldás megfelel az Európai Unió gyakorlatának, ahol az élelmiszerbiztonsági felügyelet hasonlóképpen átkerült a Mezőgazdasági Főigazgatóságtól az Egészségügyi és Fogyasztóvédelmi Főigazgatóságra. Ugyancsak megfelel annak az európai uniós alapelvnek, mely szerint az élelmiszerbiztonsági intézkedések alapvető célja a fogyasztók egészségének védelme az élelmiszerekkel közvetített ártalmakkal szemben. A kormánydöntés jogi aktussal történő érvényesítése érdekében az Élelmiszerbiztonsági Hivatalt megalapító 66/2003 sz. kormányrendelet módosítása a 333/2004 sz. kormányrendelettel megtörtént.

Főbb változások:

Fontos és üzenet-értékű változás az a paragrafus, mely kimondja, hogy „A Hivatal szakmai álláspontjának kialakításában és annak képviselésében nem utasítható és nem korlátozható”.

A Hivatal felügyelete kizárólagos joggal átkerült az Egészségügyi Minisztériumhoz. Ennek következtében az Irányító Testület megszűnt. Egyidejűleg a korábbi Tudományos Tanács átalakult. Neve Tudományos Tanácsadó Testületté változott, feladatai közé pedig bekerült az, hogy *„a miniszter felkérésére véleményt ad a Hivatal feladatkörébe tartozó, illetve működésével kapcsolatos kérdésről.”* Ezáltal feladatait tekintve összevonódik tevékenységében az irányító testületi és a tanácsadó testületi funkció.

Feladatai közé bekerült a következő: *„felméri, harmonizálja és folyamatosan figyelemmel kíséri a laboratóriumi kapacitásokat és javaslatot tesz annak fejlesztésére.”* Ugyanakkor kivette a jogszabálmódosítás a feladatok közül a GMO élelmiszerekkel és takarmányokkal kapcsolatos nemzetközi információcserét (jelenleg a Hivatalnak a GMO élelmiszerek és takarmányok vonatkozásában semminemű feladata nincs, annak ellenére, hogy ez a tevékenységet az Unióban a Hivatal partnerintézménye, az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság végzi).

A módosító kormányrendelet határozottabb követelményeket támaszt az élelmiszerellenőrző hatóságok részéről kötelező adatszolgáltatást illetően is, az alábbiak szerint:

„Az élelmiszer- és takarmányellenőrzést végző... szervek a Hivatallal együttműködnek. Az ellenőrző szervek a hatékony, koordinált és magas színvonalú élelmiszer- és takarmányellenőrzés érdekében - a Hivatalnak ... feladatai ellátásához - a feladatkörükben rendelkezésükre álló adatokat félévente, intézkedést igénylő esetben soron kívül átadják. A Hivatal az általa működtetett adatbázis adatait e szerveknek kérésre átadja.”

„Az (1) bekezdés szerinti szervek az élelmiszer- és takarmánybiztonság súlyos, az emberi egészséget sértő vagy veszélyeztető megsértéséről, illetve annak gyanújáról haladéktalanul kötelesek a Hivatalt tájékoztatni.”

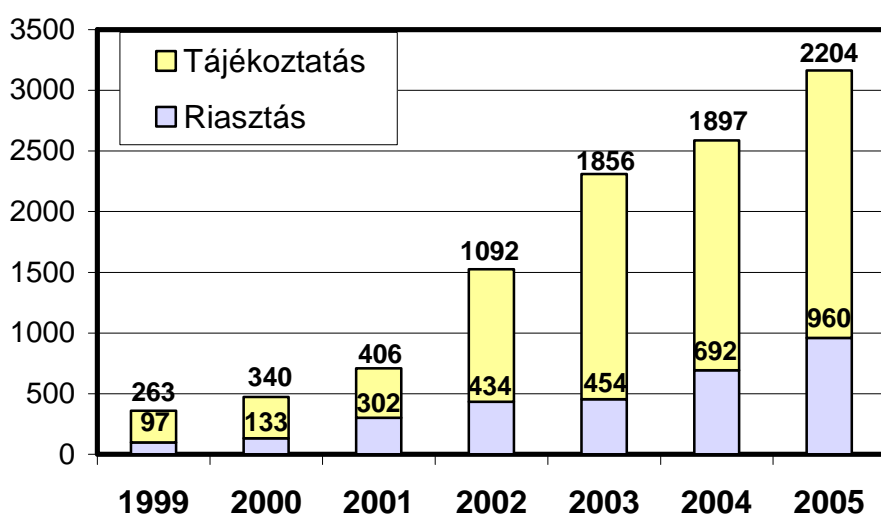
A 2005-ben hatályos szabályozást a 2005-ben kiadott, 2006. január 1-jétől hatályos, a hatósági élelmiszerellenőrzés rendjéről szóló 302/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet módosítja. Ez a rendelet elsősorban a különböző élelmiszerellenőrző hatóságok közti feladatmegosztást, a feladatok megosztását és az átfedések csökkentését kívánta szolgálni. Ugyanakkor a kormányrendelet módosítja a Hivatalra vonatkozó korábbi előírásokat is. Tovább erősíti a Hivatal szerepét a koordinációban és a mintavételi tervek elkészítésében. A Hivatal feladatává teszi a 882/2004/EK rendeletben előírt éves 'országjelentés' elkészítését, illetve a többéves nemzeti ellenőrzési terv elkészítésének koordinálását. A Hivatal feladata lett az élelmiszer- és takarmánybiztonsági válságkezelés során követendő intézkedési és kommunikációs terv összeállítása, illetve rendelkezik a jogszabály a Hivatal munkáját segítő, különböző minisztériumok és intézmények képviselőiből álló Hatósági Koordinációs Csoport felállításáról. A Kormányrendelet melléklete felvette az élelmiszer- és takarmányellenőrzésben részt vevő szervek közé az Országos Borminősítő Intézetet.

A Kormányrendelet egyik módosítása sem ad azonban a Hivatalnak a korábbinál erősebb irányítási, felügyeleti jogosítványokat, nem rendelkezik a közalkalmazotti státusz megváltoztatásáról, nem teszi lehetővé, hogy a Hivatal bármilyen hatósági ellenőrzésben részt vehessen, intézkedhessen vagy a hatósági intézkedések, ellenőrzések hatékonyságát vizsgálhassa, értékelhesse. A Hivatal változatlanul nem kapott gazdasági önállóságot. Ugyancsak nem változott az engedélyezett létszám (max. 25 fő) sem.

A RASFF rendszer (RASFF (Rapid Alert System for Food and Feed), az Unió élelmiszerekre és takarmányokra vonatkozó gyors veszélyjelzési rendszere) folyamatos, 24 órás működtetése nagy volumenű mindennapi feladatot jelent. Naponta több, évente több száz megkeresés (riasztás,

tájékoztatás) érkezik a Brüsszeli Központból, melyek között rendszeresen előfordulnak magyar vonatkozású jelzések. Ezekkel kapcsolatos hazai intézkedések kezdeményezése, figyelemmel kísérése, az intézkedésekről az Unió Központ értesítése a Hivatal feladata.

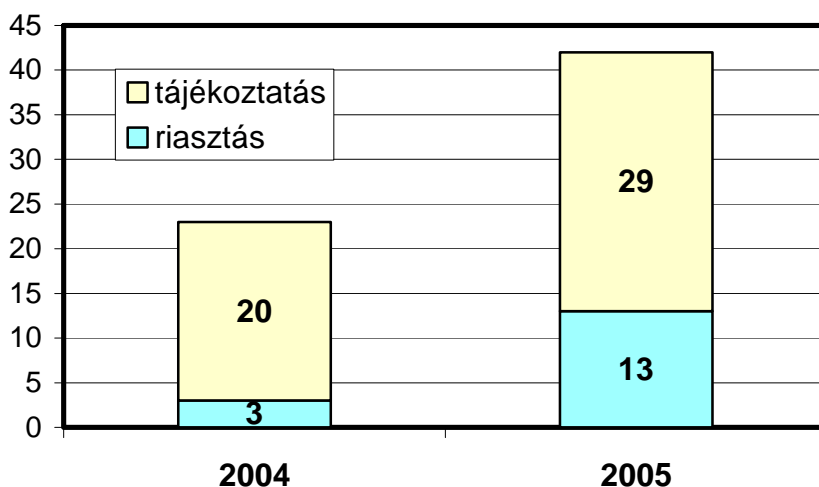
2005-ben összesen 3227 bejelentés érkezett a RASFF rendszerben, 960 új riasztás és 2204 új tájékoztatás. Ez a szám nem tartalmazza a korábbi események nyomon követéséből (follow-up) származó információkat és a híreket, közleményeket, ezekkel együtt 6897 értesítés érkezett a RASFF-on keresztül, melyet nyilván kell tartani, értelmezni és továbbítani kell. A RASFF rendszeren keresztül közölt új bejelentések számának alakulását 2. ábra mutatja a.

2. ábra: A RASFF rendszerből érkező bejelentések alakulása 2000-2005 között

2005-ben 84 esetben intézkedett a magyar RASFF-rendszer, ami több, mint kétszerese a 2004. évi 36 esetszámnak. A 84 bejelentésből 51 riasztás, 33 tájékoztatás volt. A magyar érintettségű ügyek felét, 42 esetet, Magyarország jelentette, 42 esetben más tagállam volt a bejelentő. A magyar érintettségű bejelentésekkel kapcsolatos ügyintézés sok tanulsággal szolgált a szétagolt magyar élelmiszerbiztonsági ellenőrzés lehetséges együttműködését illetően, és a gyors információszerzés nem mindig volt eredményes. Nehezíti a hatékony intézkedést a még mindig fennálló átfedés a hatóságok tevékenységében. A Magyarország által tett bejelentések számának alakulását a 3. ábra mutatja.

A Hivatal 2005 évi tevékenységének számszerű bemutatását az 1. sz. táblázat tartalmazza. A feladatokat ebben az időszakban 12 fő szakmai munkát végző dolgozó látta el.

3. ábra: Magyarország által tett RASFF bejelentések alakulása 2004-2005

1. táblázat: A MÉBIH 2005 évi tevékenysége számokban

- 3164 RASFF értesítés fogadása, értékelése, továbbítása
- Ebből 84 magyar érintettségű ügy intézése
- 43 új élelmiszerekkel kapcsolatos szakmai állásfoglalás
- Országjelentés és részjelentések elkészítése a Bizottság részére
- 4 FVO ellenőrzés szervezése, bonyolítása (pozitív visszajelzések)
- 74 jogszabály véleményezése
- 3 Európai Unió projekt végrehajtása
- 2 új pályázat elnyerése
- 2 nagy konferencia megszervezése (az FVM-ben és az EüM-ben)
- 22 workshop külföldi előadókkal (PHARE projekt)
- 24 egyeztető megbeszélés szervezése
- Tanulmányutak szervezése, más intézmények munkatársai részére is
- 22 közlemény, 54 előadás hazai és külföldi fórumokon

Az eltelt időszakban a Hivatal nemzetközi és hazai szerepe tovább erősödött. Aktívan bekapcsolódott az EFSA és egyéb nemzetközi intézmények tevékenységébe, szoros és naprakész kapcsolat alakult ki az FVO-val, valamint az Unió Egészségügyi és Fogyasztóvédelmi Főigazgatóságával (DG SANCO). A Hivatal főigazgatója az EFSA Tanácsadó Fóruma és az Élelmiszerbiztonsági Hivatalok vezetőit tömörítő hálózat tagja, valamint személyében a WHO élelmiszerbiztonsági

programjának és veszélyérzékelő hálózatának (INFOSAN) hazai képviselője. A Hivatal munkatársai több nemzetközi, illetve Európai Unió munkacsoportnak tagjai, rendszeresen kapnak nemzetközi megkereséseket, meghívásokat.

A hazai intézményrendszerből is rendszeresen érkeznek megkeresések, mind a minisztériumoktól és hatóságoktól, mind különböző tudományos, szakmai, társadalmi, érdekképviseleti szervezetektől, melyek jelzik és érzékeltetik a Hivatal tevékenységének, látható, érzékelhető, hatékony jelenlétének szükségességét.

A Hivatal szervezeti keretei megszilárdultak, szakmai felkészültsége fejlődött. Nemzetközi kapcsolatai kifogástalanul működnek, hazai kapcsolatrendszere, elfogadottsága is folyamatosan javul. Minden feltétel megvan arra, hogy jelenlegi felhatalmazásai alapján is hatékony részt tudjon vállalni a hazai élelmiszerbiztonsági rendszer javításában, valamint – amennyiben a Kormányzat a hazai intézményrendszer átalakítását kezdeményezi – be tudja tölteni abban a neki szánt központi szerepet.

Felhasznált irodalom

1. Az élelmiszertörvénykezés általános elvei az Európai Unióban. Bizottsági Zöld Könyv, COM (97) 176 (1997)
2. Consumer Health and Food Safety, COM (97) 183 final, Brussels (1997)
3. Emerging Foodborne Diseases. World Health Organization Fact Sheet N0 124. January 2002.
4. Food-Safety – An Essential Public Health Issue for the New Millenium WHO/SDE/PHE/FOS 99.4 (1999)
5. Guidelines for Stenghtening a National Food Safety Programme WHO/FNU/FOS 96,2 (1996)
6. Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról. 5. kiadás, Magyar Országgyűlés, 2002
7. Szeitzné Szabó Mária (szerk.): Magyarország élelmiszerbiztonsági helyzete az ezredfordulón. Az Élelmiszerbiztonsági Tanácsadó Testület felmérése. 2000, Budapest
8. Szeitzné Szabó Mária (szerk.) Magyarország Nemzeti Élelmiszerbiztonsági Programja. 2004, Budapest
9. White Paper on Food Safety, Brussels, 12 January 2000, COM 719 final (1999)
10. WHO Responds to New Chalanges in Food Safety WHO Newsletter, N0 63 March 2000.